

Sygn. akt IV Ca 591/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2015r.

Sąd Okręgowy w Płocku, IV Wydział Cywilny - Odwoławczy w składzie:

Przewodnicząca SSO Renata Wanecka

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 9 października 2015r. w P.

sprawy z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą we W.

przeciwko P. W. (1) i A. M.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Gostyninie z 18 maja 2015r. sygn. I C 571/14 upr.

1. zmienia zaskarżony wyrok nadając mu następującą treść:

1) zasądza solidarnie od pozwanych P. W. (1) i A. M. na rzecz powoda (...) Bank Spółki Akcyjnej we W. kwotę 7.536,97 zł (siedem tysięcy pięćset trzydzieści sześć złotych, dziewięćdziesiąt siedem groszy) z odsetkami:

- umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od kwoty 6.696,50 zł od dnia 17 czerwca 2013r. do dnia zapłaty,

- ustawowymi od kwoty 706,94 zł od dnia 23 października 2013r. do dnia zapłaty,

2) zasądza solidarnie od pozwanych P. W. (1) i A. M. na rzecz powoda (...) Bank Spółki Akcyjnej we W. kwotę 1.467 zł (jeden tysiąc czterysta sześćdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu,

3) w stosunku do pozwanego P. W. (1) wyrokuje zaocznie i w tym zakresie nadaje wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności;

2. zasądza solidarnie od pozwanych P. W. (1) i A. M. na rzecz powoda (...) Bank Spółki Akcyjnej we W. kwotę 850 zł (osiemset pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za II instancję;

3. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gostyninie powodowi (...) Bank Spółce Akcyjnej we W. kwotę 127 zł (sto dwadzieścia siedem złotych) tytułem nadpłaconej opłaty od apelacji.

Sygn. IV Ca 591/15

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Gostyninie wyrokiem z 18 maja 2015r. oddalił powództwo (...) Banku Spółki Akcyjnej we W. przeciwko P. W. (2) i A. M. o zapłatę, przy czym w stosunku do P. W. (2) wyrokował zaocznie.

Sąd Rejonowy ustalił:

(...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. w dniu 25 czerwca 2010 roku zawarła z pozwanymi umowę pożyczki nr (...). Kwota pożyczki wynosiła 42.328,04 zł, z czego 40.000 zł miało zostać przeznaczone na sfinansowanie celu konsumpcyjnego pożyczkobiorcy, 846,56 zł - na prowizję Banku, a 1.481,48 zł - na koszty objęcia pożyczkobiorcy ubezpieczeniem na życie. Pozwani zobowiązali się spłacić pożyczkę w 36 miesięcznych ratach. Jednym z zabezpieczeń spłaty, zgodnie z § 2 pkt. 6 umowy było przewłaszczenie pojazdu na rzecz Banku. We wniosku o przyznanie pożyczki pozwani wskazali, jako przedmiot zabezpieczenia samochód marki H. (...). rok produkcji 2007.

W dniu 23 czerwca 2010 roku pomiędzy stronami doszło do zawarcia umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie obejmującej w/w pojazd oraz cesji praw z polisy AC. Decyzją z 6 sierpnia 2010 roku Starosta P. zarejestrował pojazd, wskazując jako współwłaściciela P. W. (2) i powoda (...) Bank S.A. we W..

Pozwani nie wywiązali się do końca z przyjętego na siebie obowiązku spłaty pożyczki, do zapłaty pozostała suma objęta pozwem. Ostanía wpłata została zaksięgowana 28 listopada 2012 roku.

W dniu 22 maja 2014 roku pozwana zwróciła się do powoda o zaspokojenie roszczeń Banku wynikających z przedmiotowej umowy pożyczki z przedmiotu zabezpieczenia, jakim jest samochód osobowy. Poinformowała również, że nie użytkuje tego samochodu, a po rozwodzie zmieniła nazwisko na (...). Pozwana na żądanie Banku powiadomiła, gdzie znajduje się samochód i wskazała prawidłowy adres zamieszkania P. W. (2), który był współwłaścicielem i posiadaczem pojazdu.

Przedstawiciel powoda przyjechał do pozwanej i przedstawił jej dokumenty dotyczące przejęcia, które pozwana podpisała. W dniu 10 marca 2015 roku A. M. otrzymała oświadczenie Banku, wskazujące, że zgodnie z postanowieniami umowy przewłaszczenia, 51% udziału we własności pojazdu przeszło na powoda w związku z tym stał się on wyłącznym właścicielem pojazdu.

Powód, mimo iż wykonał uprawnienia przysługujące mu na podstawie umowy przewłaszczenia i zaspokoił swoje roszczenia z tytułu umowy pożyczki, nie zrezygnował z dochodzenia w niniejszym postępowaniu tych roszczeń.

Dokonując oceny prawnej, Sąd I instancji uznał, że brak jest dowodu na istnienie wierzytelności, skoro Bank zaspokoił swoje roszczenie z przedmiotu zabezpieczenia, przejmując własność całego samochodu osobowego. Według relacji pozwanej, wartość samochodu wynosi około 20.000 zł, zatem przekracza dwukrotność zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki. Powód w żaden sposób nie udowodnił, że pomimo przejęcia pojazdu jakiegokolwiek jego roszczenia nie zostały jeszcze zaspokojone.

Zdaniem Sądu fakt, że P. W. (2) rzekomo odmówił wydania pojazdu, nie może mieć znaczenia w niniejszej sprawie. Skoro Bank jest właścicielem rzeczy, to może podejmować wszelkie czynności wydobywcze w celu uzyskania faktycznego władztwa nad rzeczą. Sąd nie zgodził się też z twierdzeniem, że obecnie „brak jest możliwości zaspokojenia się z przedmiotu zabezpieczenia przez powoda”. Zaspokojenie z przedmiotu zabezpieczenia nastąpiło poprzez przejęcie własności pojazdu. Kwestia przejęcia samego posiadania jest raczej drugorzędna.

Sąd Rejonowy podniósł ponadto, że umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie, wobec braku przepisów ustawy, które regulują tę kwestię, winna przewidywać sposób i warunki zaspokojenia się wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy. W braku postanowień umownych odnoszących się do zaspokojenia, wierzyciel może zaspokoić się według własnego wyboru, byleby nie był on sprzeczny z treścią stosunku prawnego łączącego strony, a więc w granicach potrzebnych do zaspokojenia, umową lub zasadami współżycia społecznego.

Sąd podkreślił również, że celem przewłaszczenia na zabezpieczenie nie jest nabycie przez wierzyciela własności przedmiotu przewłaszczenia. Jak powszechnie się przyjmuje (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 1992 roku, II CRN 87/92, OSNCP 1993, z. 5, poz. 89 i uchwałę tego Sądu z dnia 5 maja 1993 roku, III CZP 54/93, OSNCP 1993, z. 12, poz. 219), przewłaszczenie na zabezpieczenie jest czynnością prawną kauzalną. Przyczyną przysporzenia jest w tym wypadku zabezpieczenie wierzytelności przysługującej wierzycielowi (causa cavendi). Przeniesienie własności na zabezpieczenie służy jedynie zabezpieczeniu wierzytelności, nie zaś jej zaspokojeniu.

Jednak w przypadku, gdy dłużnik w terminie określonym w umowie, dla zabezpieczenia której strony zawarły umowę przewłaszczenia, nie zrealizuje świadczenia i wskutek tego nie ziszczy się warunek, wówczas wierzyciel może przystąpić do zaspokojenia swojej wierzytelności.

W niniejszej sprawie umową przewłaszczenia na zabezpieczenie strony zabezpieczyły wierzytelność z tytułu umowy pożyczki. Przedmiotem przewłaszczenia była ruchomość. Umówiono się jednocześnie, że oprócz przeniesienia własności 49% udziałów w samej umowie, przewłaszczający wyraża bezwarunkową zgodę na przejście na Bank pozostałej części udziału samochodu, przysługującej przewłaszczającemu. Sąd Rejonowy uznał, iż przejmując własność całego samochodu, powód zaspokoił swoją wierzytelność, zatem roszczenie o zapłatę wygasło. Okoliczność, że powód nie może jeszcze dysponować pojazdem, nie może przesądzić o zasadności powództwa skierowanego zwłaszcza przeciwko A. M., która również nie dysponuje tym pojazdem.

Dlatego też Sąd I instancji oddalił powództwo w oparciu o treść art. 6 kc.

Apelację od wyroku złożył powód (...) Bank Spółka Akcyjna we W., zaskarżając go w całości i zarzucał:

- błędne ustalenie stanu faktycznego, przy czym z uzasadnienia apelacji wynika, że polegało ono na ustaleniu, iż powód zaspokoił swoją wierzytelność poprzez nabycie własności samochodu, będącego przedmiotem umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie, a nadto, że wartość przejętego pojazdu wynosi 20.000 zł;

- naruszenie zasad współżycia społecznego, przy czym z uzasadnienia apelacji wynikało, że polegało ono na tym, iż pozwany, posiadający nielegalnie samochód stanowiący własność Banku, zarazem nie ma wobec niego długu z tytułu zaciągniętej pożyczki;

- pominięcie przedmiotowo istotnych elementów umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie, przy czym z uzasadnienia apelacji wynika, iż polegało ono na tym, że Sąd nie wziął pod uwagę postanowień umowy, w szczególności § 10 ust. 3, który przewiduje, iż podstawą rozliczenia jest kwota uzyskana przez Bank ze sprzedaży przewłaszczonego pojazdu, nie zaś jak Sąd przyjął - przejęcie go na własność;

- naruszenie zasady kontradyktoryjności, przy czym z treści uzasadnienia apelacji wynika, że polegało ono na tym, iż Sąd I instancji ustalił wartość przewłaszczonego pojazdu tylko w oparciu o twierdzenia jednej strony.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanych P. W. (2) i A. M. solidarnie na jego rzecz kwoty 7.536,97 zł wraz z dalszymi odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP liczonymi od kwoty 6.696,50 zł od dnia 19 października 2014r. do dnia zapłaty oraz odsetkami ustawowymi liczonymi od kwoty 706,94 zł od dnia wytoczenia powództwa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Sąd Okręgowy podziela pogląd pozwanego, iż celem umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie nie jest nabycie przez wierzyciela własności przedmiotu przewłaszczenia, ale zabezpieczenie wierzytelności. Przewłaszczenie na zabezpieczenie jest czynnością kauzalną, a przyczyną przysporzenia jest w tym wypadku zabezpieczenie wierzytelności. Zaspokojenie wierzytelności z przewłaszczonej rzeczy może być dokonane w różny sposób, np. poprzez zbycie tej rzeczy, oddanie jej osobie trzeciej do odpłatnego korzystania lub inne nią rozporządzenie. Nie jest też wyłączone zatrzymanie rzeczy przez wierzyciela, jako jej właściciela i zachowanie wartości rzeczy na poczet zabezpieczonej wierzytelności. W każdym wypadku zaspokojenie wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy następuje nie z chwilą nabycia własności, ale z chwilą dokonania czynności powodującej zaspokojenie się wierzyciela i prowadzącej do umorzenia w całości lub w części zabezpieczonej wierzytelności. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 1995r., ICR 7/95, OSNC 1995.12.183, wyrok z 13 maja 2011r., VCSK 360/10, LEX nr 1102269, M.Pr.Bank. 2012/5/18-27, wyrok Sądu Najwyższego z 22 października 2014r., II CSK 784/13, LEX nr 1523269)

Określone w umowie przewłaszczenia rzeczy na zabezpieczenie wierzytelności, sposób i warunki zaspokojenia się wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy wiążą strony. W razie braku postanowień umownych w tym względzie wierzyciel może zaspokoić się - według swego wyboru - w każdy sposób, który nie jest sprzeczny z treścią stosunku prawnego łączącego strony, umową lub zasadami współżycia społecznego. (wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 1995r., I CR 7/95, OSNC 1995.12.183)

Zatem co do zasady, zaspokojenie wierzyciela następuje z chwilą wskazaną przez strony w umowie. Wskazać należy, iż za moment zaspokojenia z zabezpieczenia należy uznać nie moment przewłaszczenia (nabycie przez wierzyciela własności rzeczy), ale datę faktycznego dokonania czynności powodującej zaspokojenie się wierzyciela z rzeczy, prowadzące do umorzenia wierzytelności. Oznacza to, że w sytuacji braku spłaty zabezpieczonej wierzytelności po stronie banku nie istnieje automatycznie obowiązek rozliczenia się z dłużnikiem poprzez zaliczenie wartości przewłaszczonej rzeczy na spłatę kredytu. Przewłaszczenie na zabezpieczenie dokonywane *causa cavendi* nie może oznaczać, iż na skutek przewłaszczenia dochodzi, w sytuacji braku spłaty, do zaspokojenia wierzyciela i że w związku z tym po stronie dłużnika istnieje prawo żądania, aby bank zaspokoił się z przedmiotu zabezpieczenia i zaliczył go na poczet spłaty kredytu. Niewykonanie zobowiązania w postaci spłaty kredytu nie powoduje automatycznie, że instytucja kredytowa powinna zaspokoić się z ustanowionych zabezpieczeń, zaliczając je na spłatę zadłużenia. (tak: Prawo bankowe. Komentarz pod redakcją prof. dr hab. Hanny Gronkiewicz - Waltz, rok wydania: 2013, wydawnictwo: C. H. Beck)

Z treści § 10 w zw. z § 3 ust. 2 umowy zawartej 23 czerwca 2010r. wynika, że m.in. w razie niedotrzymania warunków umowy pożyczki, P. W. (2), jako przewłaszczający wyraził zgodę na bezwarunkowe przejście własności udziału wynoszącego 51% na rzecz Banku oraz zobowiązał się wobec (...) Banku S.A. do niezwłocznego wydania pojazdu wraz z kompletną dokumentacją, kluczykami oraz polisą OC i AC na żądanie Banku lub osoby przez niego upoważnionej. Szkody wynikłe dla Banku z niewykonania lub zwłoki w wykonaniu obowiązku wydania pojazdu w terminie i w miejscu wskazanym przez Bank lub wydanie pojazdu w stanie pogorszonym, jak również wszelkie koszty poniesione przez Bank w związku z przejęciem pojazdu będą obciążały przewłaszczającego, który zobowiązał się do ich pokrycia. W przypadku sprzedaży pojazdu przez Bank lub sprzedaży przez upoważnioną osobę trzecią na zlecenie Banku, Bank zastrzegł sobie zaliczenie przychodów uzyskanych ze sprzedaży pojazdu w następującej kolejności:

- 1) koszty sprzedaży (w tym podatki i cło),
- 2) koszty monitoringu i windykacji oraz strat Banku, jeśli nastąpi zwłoka w wydaniu przewłaszczonego pojazdu,
- 3) spłata prowizji i opłat, odsetek i kapitału pożyczki zabezpieczonej przewłaszczonym pojazdem oraz innych kosztów poniesionych przez Bank z upoważnienia pożyczkobiorcy lub wynikających z obowiązującej Tabeli Opłat i Prowizji.

Ponadto Bank zobowiązał się przekazać przewłaszczającemu ewentualną nadwyżkę środków pieniężnych uzyskanych ze sprzedaży ponad kwotę wierzytelności. Strony ustaliły również, iż podstawą rozliczeń jest kwota uzyskana przez Bank ze sprzedaży przewłaszczonego pojazdu. Bank zobowiązał się do ustalenia ceny sprzedaży pojazdu w oparciu o wycenę sporządzoną przez biegłego rzeczoznawcę, z zastrzeżeniem, że cena sprzedaży nie będzie niższa niż 80% wartości pojazdu określonej w wycenie, przy czym wycena ta będzie mogła być podstawą ustalenia ceny sprzedaży przez okres 6 miesięcy od jej sporządzenia. W przypadku niesprzedania samochodu w tym okresie, z przyczyn niezależnych od Banku, zleci on kolejną wycenę na koszt przewłaszczającego.

Analiza postanowień umownych prowadzi jednoznacznie do wniosku, iż strony ustaliły, że zaspokojenie wierzytelności Banku nastąpi ze środków pochodzących ze sprzedaży samochodu, przy czym kolejność poszczególnych wierzytelności została ściśle określona. W pierwszym rzędzie Bank pokryje z tej sumy koszty sprzedaży i ewentualnej windykacji. Natomiast wartość samochodu ma być określona na podstawie wyceny rzeczoznawcy.

Strony umowy przewłaszczenia mogą swobodnie określić sposób, w jaki właściciel przewłaszczonej rzeczy zaspokoi z niej swoją wierzytelność i tak uczyniły również w tym wypadku. Nie można zatem zgodzić się ze stanowiskiem Sądu

Rejonowego, że samo przejęcie własności samochodu spowodowało zaspokojenie wierzytelności i doprowadziło do wygaśnięcia zobowiązania pozwanych.

Z tych względów, należy zgodzić się z poglądem strony powodowej, iż Sąd I instancji w swoich ustaleniach pominął istotne warunki umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie z 23 czerwca 2010r., tj. § 10 w zw. z § 2 ust. 3. Uchybienie to doprowadziło do błędnego ustalenia, iż zobowiązanie pozwanych wobec (...) Bank S.A. wygasło.

Natomiast Sąd Okręgowy nie podziela zapatrywania apelującego, iż Sąd naruszył zasadę kontradyktoryjności. A. M. na rozprawie 6 maja 2015r. wskazała, że aktualna wartość samochodu w jej ocenie wynosi 20.000 zł. W imieniu powoda nikt się nie stawił i nie zaprzeczył jej twierdzeniom. W myśl art. 230 kpc, gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, Sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Brak stanowiska w kwestii aktualnej wartości pojazdu Sąd mógł uznać, za przyznanie tego faktu. Okoliczność ta nie ma jednak większego znaczenia dla rozstrzygnięcia, skoro strony w umowie szczegółowo ustaliły sposób wyceny samochodu w celu jego sprzedaży, a Sąd Okręgowy zgodził się ze stanowiskiem powoda, iż samo przeniesienie własności w tym wypadku nie powoduje automatycznie zaspokojenia wierzytelności Banku.

Ponadto nie zasługuje na uwzględnienie zarzut naruszenia przez Sąd I instancji zasad współzycia społecznego. Zgodnie z art. 5 kc nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Jest to przepis, który jest formą obrony przed podmiotem, któremu przysługuje uprawnienie, ale czyni z niego użytek sprzeczny z zasadą słuszności. Zatem to pozwani mogliby ewentualnie zwalczać prawo, z którego korzysta Bank, a nie odwrotnie. Dlatego też z samej istoty tego przepisu wynika, iż powód nie może powoływać się na zasady współzycia społecznego, bowiem to on w tym procesie poszukuje ochrony dla swych praw, a nie pozwani.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Okręgowy uznał, że powództwo w całości zasługuje na uwzględnienie.

O kosztach w I instancji, na które składają się opłata od pozwu w wysokości 250 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł i wynagrodzenie pełnomocnika powoda w wysokości 1.200 zł, Sąd orzekł w myśl art. 98 kpc. Z uwagi na to, że pozwany P. W. (2) nie zajął stanowiska w sprawie, w stosunku do niego wyrok ma charakter zaoczny (art. 339 kpc) i w tym zakresie należało nadać mu rygor natychmiastowej wykonalności stosownie do art. 333 § 1 pkt. 3 kpc.

Z tych wszystkich względów, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 kpc.

O kosztach procesu za II instancję, na które składają się opłata od pozwu w wysokości 250 zł i wynagrodzenie pełnomocnika powoda w wysokości 600 zł, Sąd orzekł w myśl art. 98 kpc. Wysokość wynagrodzenia radcy prawnego Sąd ustalił zgodnie z § 12 ust. 1 pkt. 1 w zw. z § 6 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Ponadto zgodnie z art. 80 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd nakazał zwrócić powodowi kwotę 127 zł tytułem nadpłaconej opłaty od apelacji. Art. 18 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przewiduje, że od apelacji pobiera się całą opłatę, która w tym wypadku wynosi 250 zł, ponieważ sprawa toczyła się w postępowaniu uproszczonym (art. 28 pkt. 3), a nie 377 zł.